№ 1 იანვარი 1, ორშაბათი — 1890 — იანვარი 1, ორშაბათი № 1

გაზეთი ღირს

თუვე.	მან.	კ.	თუვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი — ერთი შაური

ივერია

გაზეთის დასაბეჭდად და [illegible] განცხადებანი დასაბეჭდად უნდა მიჰმართონ: [illegible] კუკიაში, ავჭალის ქუჩა, [illegible] პირდაპირ, თავ. [illegible] თჳის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელარიას სათავად-აზნაურო ბანკის სახლებში სასახლის ქუჩაზედ.
ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1890 სოპოლიტიკო და სალიტერატურო გაზეთი 1877—1890

დღესასწაულის გამო შემდეგი ნომერი გამოვა ხუთშაბათს, 4 იანვარს.

თავადი გრიგოლ როსტომის ძე წერეთელი გულითადის მწუხარებით აუწყებს ნათესავთა და ნაცნობთა გარდაცვალებასა თავისის დისა ქნეინა სალომე ანდრონიკოვისა, წერეთლის ასულისას, და სთხოვს პატივი სცენ და დაესწრონ გასვენებაზედ გვამისა მისისა ორს იანვარს, 1890 წელს, დილის ათის ნახევარზე ანჩისხატის, ტაძარში. მიცვალებულს გაასვენებენ ახალ არსენალის ქუჩისა და ნაზაროვის სახლიდგან, № 7. (2—2)

კნ. ნინო დისასმიძისა, კნ. ანნა ერისთავისა კნ., ელისაბედ წულუკიძისა გრიგოლის ასულნი და თ. ეგნატე გრიგოლის ძე ბებუთოვი გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ გარდაცვალებასა დისა თვისისა კნეინა იულია გრიგოლის ასულის ბებუთოვისას და სთხოვენ პატივი სცენ და მობრძანდნენ განსასვენებლად გვამისა მოლნილის ეკკლესიაში სამს იანვარს, ოთხშაბათს, დილის 10 საათზედ (სოლოლაკი, კონსულის ქუჩა, ჯაბაროვის სახლი, № 23).
პანაშვიდი იქნება გადახდილი სამშაბათს, ორს იანვარს, საღამოს 6 საათზედ. (1—1)

ქართული თეატრი

სამშაბათს, 2 იანვარს,

ბენეფისი

ს. პ. სვიმონიძისა

ქართულის თეატრის არტისტებისაგან წარმოდგენილი იქნება

I

შეშლილია

დრამა 2 მოქმედ.

მონაწილეობას მიიღებს ქ. ს. მესხი

II

დროებითი სიყვარული

კომედ. 2 მოქმედ.

მოთამაშენი: ქ-ნნი საფაროვისა, აბაშიძისა, ჩერქეზიშვილისა; ბ-ნნი მესხი, აბაშიძე, სვიმონიძე, გუნია, ცაგარელი და სხვ.

ადგილების ფასი ჩვეულებრივია.

დასაწყისი 8 საათზე

ტფილისი, 31 დეკემბერი

სასიამოვნო ამბავი უნდა ვახაროთ ჩვენს მკითხველს: დღეს დაურიგდა ხელის-მომწერთ პირველი ნომერი ახალის სურათებიანი ჟურნალის „ჯეჯილი“-სა, რომელიც ამას შემდეგ ყოველ ორ თვეში ერთხელ გამოვა კნ. ან. თუმანიშვილის რედაქტორობით. ძალიან კარგი რამ არის ეს პირველი წიგნი თვალისათვის. არც გული და ჭკუა არის დავიწყებული, ერთისაც და მეორისათვისაც სამკაულია საქმე შიგ. „ჯეჯილი“ს რედაქციას ძალიან კარგი საჩუქარი დაუმზადებია ჩვენის მოზარდის თაობისათვის. ყდა წიგნისა, სურათები, ქაღალდი, ნაბეჭდობა, შინაარსი — ყოველივე ითქმის ერთმანეთს ეჯიბრება, ერთმანეთს ჯობს უთმობს სიკეთითა და სილამაზით.

ეპიგრაფად აწერია ლამაზი ორ-ტრიქონიანი ლექსი ი. დავითაშვილისა:

იზარდე, მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი, გახდი ყანაო!

დიდის სიამოვნებით გადავიკითხეთ თითქმის მთელი წიგნი ამ ახლად დაბადებულისა და ნორჩის ჟურნალისა და, უნდა ვსთქვათ, გულითა და სულით ვისიამოვნეთ, დავსტკბით და უფრო ტკბილად „დავბერდით“, ვიდრე მამა-პაპის ნაანდერძევი „აბრამიანი“ და „გოზინაყი“ დაგვაბერებდა.

მაგრამ ყველაზე უფრო ადამიანის გულს იტაცებს ლექსი თ. რ. ერისთავისა: „შვიდნი ვართ“. თუმცა ამ ლექსის აზრი უცხო მწერლობიდამ არის აღებული, მაგრამ ისეთის ხელოვნებით გადმოუქართულებია ავტორს, ისეთი წმინდა, ისეთი გულუბრყვილობაა გამოხატული ტრედივით უმანკო ყმაწვილისა ამ ლექსში, ისეთი ნამდვილი ქართული სული ტრიალებს, რომ უმაღლესს დატკბობას, უმაღლესს ნეტარებას ჰგრძნობს იმისი მკითხველი. ვერ დაგვითმენია, რომ ეს ლექსი ახალ წლის ნობათსავით არ ვუძღვნათ ჩვენც ჩვენს მკითხველებს. თითონ თქვენ წაიკითხეთ და გაგვამტყუნეთ, თუ ვსცდებოდეთ:

შვიდნი ვართ.

(აზრი რუსულიდამ)

წინ შემეყარა გოგონა,
ტუჩები, თმა-ხუჭუჭიანი,
რვა წლის თუ იყო ბალღანა,
სახე-მეტყველი, ჭკვიანი;
რომ დამინახა, შეჩერდა,
ღიმი უქროდა პირზედა,
სულაც არ შეკრთა, იცდიდა
იქვე გზის განაპირზედა.
მაშინ სოფლელი, ჩით-კაბა,
შვენოდა, როგორც ველია;
წინ წავდექ მისათვალიერებლად
თმაზედ გადვუსვი ხელია,
მერე წყნარის ხმით და ტკბილად
შევკითხე ალერსიანად:
— ნეტა და-ძმანი თუ გყავანან?
სულ რამდენნი ხართ ძმიანად?
— შვიდნი ვართ, მითხრა, ბატონო:
ორი გემზეა ზღვაშია,
ორნი სოფლებში წავიდნენ
სამუშაოზედ მკაშია.
ორნი და-ძმანი დავმარხეთ,
იავადმყოფეს მწარედა,
ერთიც მე, დედასთანა ვარ...
დიაღ, შვიდნი ვართ სწორედა...
— რას ამბობ, გოგო, თუ ორნი
თქვენ მიწას მიაბარეთა,
ხუთნი ყოფილხართ მაშ ეხლა
ყველანი შინ და გარეთა!
— არა, დედას მზემ, ბატონო!
შვიდნი ვართ სწორედ და-ძმანი:
ორი აქ ასაფლავია, ერთი მე,
ოთხნიც ხომ სხვანი?
— კიდევ?... ვერ მიხვდი, მგონია...
აბა რას ამბობ, დაიავ?..
ხუთნი ყოფილხართ, თუ მართლა
ორი აქ ასაფლავია!!
— შვიდნი ვართ, მიავ, დედას მზემ!
ვერ მიგახვედრე, რა მომდის!
სულ ათი ბიჯი არ არის
ჩვენიდგან სასაფლაომდის...
მე იქ ზაფხულში წინდას ვქსოვ,
ვზივარ და ვუმღერ და-ძმას,
მთვარე გვინათებს ღამაზედ,
სხვა ძმები ზიდვენ შინ ძნასა.
ზოგჯერ ყველს და პურს მივიტან,
იქვე ვჭამ ტკბილად ვახშამსა,
ხან იქვე წამოვუწვები
და მივიძინებ ერთს წამსა...
ჩემი დაია კეკელა
ავად რომ გახდა, იწვალა,
მოკვდა, მორჩა ტანჯვასა,
იმას უშველა ფუფალამ...
დავასაფლავეთ... როცა რომ
ამწვანდა ბაღი და ველი,
თან წავიყვანე ტიტიკო
და კეკელასთან მიველი...
იქ ვითამაშეთ, ვიცელქეთ,
იები ვკრიფეთ მთელ დღეს...
დაზამთრდა... ტიტოც მოგვიკვდა,
გვერდთ მოუწვინეთ კეკესა!
— მაშ რამდენი ხართ, პაწიავ?..
ორნი თუ ზეცას არიან,
ხუთნი იქნებით თქვენ ეხლა,
რომ ჩაუფიქრდე გვარიან...
— არა, ბიძიავ, შვიდნი ვართ...
არ მოკვდეს ჩემი თავია!..
— ხუთნი იქნებით, გოგონავ,
ორნი თუ ასაფლავიან?
— რა ვქნა, რა წყალში ჩავარდე,
იმახდა: თუ მწამს ღმერთია!
შვიდნი ვართ, შვიდნი, დედას მზეჲ,
ყველა და-ძმანი ერთიან.

გამოცანები

„გაი-ვაი“-ს ხმაზედ.

**

გვიხარის, შენმა გაზდამა,
რომ ლექსებს გვიწერ ხშირადა,
ხოლო მას რად იმეორებ,
რაც სთქვი ოცის წლის წინადა?
კაი სიტყვა, ერთხელ თქმული,
კარგია, ფასობს ძვირადა,
გამეორდეს, გამესამდეს,
აღარ ღირს არცა ჩირადა.

**

[illegible] ცსა კაცად მაშინ ვიცნობ,
როდესაც ჭკვა მელასა,
მტერს მოყვრისგან არ გაარჩევს,
გულს მოუგებს ყველასა,
თვის საქმეებს გაარიგებს
და მღერს: „დელა-დელასაო!“
რუსთაველის დასაცველად
მე ვის ვსთხოვდი შველასაო,
განვგებ სიტყვა მოკლედ ოღჩერ,
მოვერიდე წყენასაო;
დღე ისევ სხვამ იომოს,
მე ვსჭვრეტ სისხლის დენასაო,
ომის შემდეგ-კი დავძახებ:
„მე გავჯობეთ ყველასაო!“

**

დაგვიბერდი, აღარ ჰგავხარ [illegible]

ფელეტონი

უცნაური წამალი

(საახალწლო მოთხრობა)

მიიწურა, მიილია და ისტორიისაკენ იბრუნა პირი ძველმა წელიწადმა, უკანასკნელს კვირაზედ და ეკიდა იმისი არსებობა. ქვეყანა ახლის მოლოდინსა და იმის დახვედრის ზრუნვაში იყო. ყველგან ყველა ოჯახი, ღარიბისაცა და მდიდრისაც, ამ ზრუნვის სამზადისს, ამ დახვედრის თადარიგს მისცემოდა. ყველა ფაცი-ფუცობდა ამ უკანასკნელს კვირასაც, რომ ახალს წელიწადს დამშვიდებული, უზრუნველი, კალიმებული მიეგებებოდა; ნათესავი და მოყვარე ესტუმრა და სტუმრებოდა. ნიგოზსა და თაფლს ფასი დაედო და არავინ იშურებდა იმისთვის ფულს, ის ხელ-მოკლე [illegible] რიჟანგიც, ვინც წელიწადი — თორმეტი თვე ლობიოზედ ათენ-[illegible] ბინებდა კუჭს, ისიც-კი ამ საერთო [illegible] ხნულმა ჩაითრ[illegible] იმანაც მოხს-[illegible] [illegible] ორიოდე გრო-[illegible] ფელ-ნიგოზით პი-[illegible] [illegible] რი გაეტკბილებინა, ტკბილად დაბერება ესურვა. ბუნებამაც-კი მოილამაზა, შუშტაკის წვერი მოისვა სახეზედ, ზამთრით ნაწვიმარი და დაჭენჭეხებული ქუჩები მზემ მოაშრო და მოაკალოა, შემდეგ უმარილის მოყრას, ჩამოთოვას აპირებდა, თითქოს ბუნებაც ადამიანის, სიკვდილის შვილის ფეხის ხმას აჰყოლია და ისიც თავისებურად აპირებს ახალ-წლის მიგებებასაო. მღორე ცხოვრება როგორღაც გაცხოველდა, სიცოცხლის ძარღვი ძლიერად ათამაშდა, ადამიანები, ეს ორ-ფეხა ცხოველები, ჭიანჭველებსავით დაფაცურდნენ და ეს საერთო დაფაცურება, ეს ერთობრივი ხალისი-კი მით უფრო საყურადღებო იყო, რომ ყველას გამოფხიზლებას ერთი და იგივე მიზეზი ჰქონდა სარჩულად — ყველა ახალს, უკეთესსა და უკეთესს ახალს მოელოდა და იმას იმედიც უღვიოდა გულში, რომ მოლოდინი იქნება იმ წელიწადმა მაინც გამიმართლოს, რომელიც სადაა შუაღამისას გვეწვევა და სასოო[illegible] უმარსავით კარებს და-[illegible] [illegible] უნებ[illegible] [illegible] ლთვის ნამყოსა და მყობადს შუა მავალი აწმყო ამირანის ფინიასაგან ნალოკ ჯაჭვსავით მისუსტდა და მიწვრილდა, მიილია და განზედ გაიწია, წარსულად აპირებდა ქცევას, რომ თავისი ადგილი მომავლისათვის დაეთმო. დადგა უკანასკნელი დღე სამზადისისა და დიდისა და პატარის ხელფეხი უფრო აჩქარდა, უფრო გახალისდა და მხნეობას უმატა. ქვეყანამ ა[illegible]რევე ბინდი შეიკრა, ბუნება სახლკარის მოსუფთავებას მორჩა და ახლა თითონ აპირებდა მორთვასა და გაპეწენიკებას და მორცხვად ღრუბლები აიფარა, რომ საპატარძლოსავით არავის დაენახვებოდა. პირველ დღეს ახალ წლისას წამოდგომას ვერ მოასწრებდა ამ ქვეყნიერი, რომ ბუნება სახეზედ მიყრილის თოვლით განსპეტაკებული მიესალმებოდა, გაულიმებდა და ტკბილს სიზმრებს უნატრებდა. მაღლა ცაზედ ვარსკვლავის ჭაჭანება არ იყო, სამაგიეროდ ქვემოთი ცა უხვად ჰნათობდა და ჰბრწყინავდა, ყველა კერას, ერთის მაგიერ, ორი და სამი ჭრაქი აშუქებდა. ალბათაც, თითქოს ამ დღესასწაულის მომლოდინეს, შუქი ურკვეც-უსამკვეცდებოდა. [illegible] ლა სახლს ლაღლადი გაპ[illegible] [illegible] გონია ჩირაღდანია გამართული და ცის მნათობნიც ქვეყნისას მიჰმატებიან, ადამიანთა სამზადისს ხელს უმართავენ და უნდათ დია და მამა სა-[illegible]ლისა ააშურონ, ააჩქარონ, რომ საერთო ფერხულისთვის არ მოუგვიანდეთო.

ამ კაშკაშა ვასკვლავით მოჭედილს ქვეყნიურს ცაზედ მხოლოდ ერთი სახლი იყო მიმქრალ-მიბნედილი, ჩვეულებრივ ოდნავ ჰბჟუტავდა და კრიჭა შეკრული და წარბ-შერჭმული იდგა დუმილით გარემოცული. ეს სახლი სიცოცხლისა და სიკვდილის საჭიდაო ასპარეზი იყო და იქ შესული სულითა და ხორცით სნეული ან ერთიან განიკურნებოდა, ან შეუბრალებლად აღიგვებოდა პირისა ამ ქვეყნისაგან. მხოლოდ ამ ყოფნისა თუ არ ყოფნის სამეფოში საგოზინაყოდ, საახალწლოდ არავის ეცალა, სიცოცხლეს გვერდში მეცნიერება ამოსდგომოდა და მხარს უჭერდა, სიკვდილსკი უძლეველი სენი ჰქომაგობდა და ჰმფარველობდა. აქ ყველა ამ ლაუ[illegible] [illegible] ჭიდილის ავად თუ კარგად [illegible] ას თავის ტკივილში იყო. [illegible] ელს დარბაზში მხოლოდ ერთად-ერთი ლამპარი ანთია, ჭერის შუა ალაგას ჩამოკიდებული. ლამპარი ჩაწეულია, ოდნავ-ღა ჰბჟუტავს და მკრთალს ნათელსა ჰფენს გარშემოს. ორივ მხრივ ჩამწკრივებულია ექვს-ექვსი, თუ შვიდ-შვიდი საწოლი, რომელზედაც სნეულები განისვენებენ სულითა და ხორცით დაუძლურებას ერთად შეუყრია, ერთს ჭერს ქვეშ, ათი თორმეტი კაცი, სულ სხვა-და-სხვა წოდებისა, წლოვანებისა და სარწმუნოებისა. მათ შორის საერთო არა არის-რა, სულ არაფერი, იმის მეტი, რომ ერთი ნაღველ უწყალოეთ გულს, ერთი სატკივარ[illegible]ლოგინებთ და ხელფეხს უკრავთ, რამდენისამეს მწუხარება რგოლ-რგოლად გადაბმულა და ცხრა უღლითა შემაკავშირებელ ჯაჭვად ქცეულა.

ხშირად ყველას, თუ ძილი დაერქმევა სატკივრით შეწუხებულისა და დაუძლურებულის მინაბვასა და მიძულებას. ხშირად გაისმის ყრუ, სნეული ხველა და ჩუმი, უნუგეშო კვნესა ერთის გვერდიდგან მეორეზედ გადაბრუნებულისა. ამ სამწუხარო სურათისა უფრო ერთი მხარე იზიდ[illegible] ადამიანის ყურადღებას. [illegible]

შენ უხედნელ ბედაურსა,
თუ არ ზაფხულის სიცხეში,
ვეღარ გვიწერ მეთაურსა.

**

ჩავიცვამს ჭრელი ქათიბი,
ახლოს არავის იკარებ,
ფულის მორევში დასცურავ,
მწერლობას რაღად იკადრებ!

**

მ[illegible] ჩემი სურსათი,
რაც [illegible]და, ისიც გავიღე;
საჩემ[illegible] საქმე ვიშოვნე,
წერაზედ ხელი ავიღე.

**

სამდურავს გითვლის ხინჩლაი,
თანდილა, პეტრე, სესია:
აგერა წელი შესრულდა,
რაც აღარ დაუგვესია;
ორმოცი წელი იღვაწა,
ერთხელ არ დაუკვნესია,
აწ-კი გაჩუმდა ბეჩავი,
არღვია თვისი წესია.

**

ზდილობითა ხარ განთქმული,
ამას არ უნდა ფიცია,
ხოლო თუ გაქვს სხვა ღირსებაც,
ეს-კი მე აღარ ვიცი.

**

გმელი სიტყვა მოკლედ იქმის,
ეს ანდაზა ძველიაო,
მაგრამ შენი მოკლე სიტყვაც
გძელზედ უფრო გძელიაო.

**

„ივერიისთვის“ იღვაწე,
ღამის შესწირო თავია,
[illegible]ყვარს შენ ეგე გაზეთი,
[illegible] ხუცესს შილაფლავია.

**

აღარ გვესმის ნა—ლის სიტყვა,
ჩვენა ჰნავით მაზედაო,
თურმე მწერლობა გასცვალა
„აჩენჩიკობაზედაო“.

**

უცხოეთით დაგვიბრუნდი,
ცოდნა ჩამოგვყვა თანაო,
დედამ რომ შვილი გაზარდოს,
ემაგრე შესისთანაო.

**

რატომ არე მაიდები
აქეთ-იქით არესაო,
[illegible] მთარახვმა
ხომ არ გაგაპარესაო?

კი არ გვეგონის, რომ ჩირქს აცხობ
შენ ჩვენს მამა-პაპასაო,
ნათქვამია: ავი შვილი
შეაგინებს მამასაო.

**

აცხობ და აცხობ „ჭრტატიებს“,
ღამის რომ მგელი აიგო.
ხოლო რა გინდა, რას ეტრფი,
ეს-კი ვერავინ გაიგო.

**

კოპწია და მშვენიერი
შენ გაგვიმართე სარძევე,
რედაქტორად არ კარგოდი,
რით ვერ გაიგე ადრევე.

**

ბერლინშია ლუდსა სვდიდი,
პარიზს მქონდა ყავასანა,
ჩვენში ლიტერატორი ვარ
და ტაშს მიკრავს დაბახანა.

**

ზოგი წინ რბის, ზოგი რჩება,
ზოგი აწყობს, ზოგი ჰკრეჯს,
მარტო შენ-და მმასეზრ შერჩი
შენს მაცხოვარს პისარევსა.

—

ლიტერატორად არვინ გცნობს,
ქვეყანა ესე ავია,
ამბობენ: მწერლობისათვის
არ კმარა დიდი თავია.

***

აწ, მოყვასნო, მას გემდურით,
მით ვარ ავადაო,
[illegible] მიცანით და ვერც ფასი
დამდეთ კარგადაო;
შაირები და ლექსები
ვიცი ბლომადაო,
მაგრამ ეს არ ჩამითვალეთ
[illegible]
[illegible]
[illegible]
იმახით: კიტრად არა ღირს
ეს ვილაც დათაო.
რაც ღვთითა მაქვს, იმას გამდევთ
მე ჩემთავადაო,
მეტი შნო მქონდეს, დავმალო,
რა ემმაკადაო?!

—

«მოსემ» გასძახა „ესოიმსა“:
— ეგ ბალი დამიცალეო,
— განა სხვა ბალი არ არის,
რა ჩემზედ მოიცალეო.

—

არ გეგონა საქმე ძნელი,
მაგრამ ადრე შემოგაკვდა
ეგ ოხერი სათვანელი.

—

ადრე დასტოვე მწერლობა,
დახლი და ჩოთქი გაიწყე,
გარწმუნებ, მაგას სხვაც შესძლებს,
შენა ისევ წერა დაიწყე.

მიხაკო

ნიკოლოზ გოსტაშაბიშვილი

(საახალწლო მოთხრობა)

I

მახსოვს, როცა პატარა ვიყავი, რა გულის ფანცქალით ვნატრობდი წინა-ღამე ახალის წლისა მალე გათენდესმეთქი. მე მახსოვს ეს წინა-დღე, ეს წინა-ღამე ახალის წლისა ჩვენს პატარა სოფელში, საცა ბლარტებსავით გარს ვეხვიენით დედ-მამას ორნი დანი და სამნი ძმანი. იმ დღეს ჩვენთვის აღარც კაკანათი იყო, აღარც თოვლის გუნდა, აღარც თოვლში ხტომა და სირბილი. თვალი და გული ხვალისაკენ მიგვირბოდა, ხვალეს ველოდით, ხვალე გვახსოვდა, ხვალეს ვნატრობდით. გარედ რა გვინდოდა, როცა შინ იმოდენა ხილ-ხული და ტკბილეულობა გვეგულებოდა. შინ ოთახებში დაეფუსფუსებდით: იქ იყო, რაც იყო. აქ ალვახაშსა ჰხელდნენ, იქ ნუშსა და ნიგოზს არჩევდნენ გოზინაყისათვის, აქედ უცვლელო თაფლი თითს გვიქნევდა, მოდით, პირი ჩაიმტკბარუნეთო, იქით დედაჩვენი ბუხარში თაფლს ადნობდა და თაფლი თითქო გვეუწნებოდა: დაიცადეთ ხვალამდე, ლ[illegible] მე თქვენთვის ვდნებიო. [illegible] [illegible] შორის [illegible] და ბედნიერები ვიყავით, თუ [illegible] მოვასწრობდით და თითს ამოვავლებდით თაფლს. სიცილს, ხარხარს და დედის უგულოდ, ტყუილად ჯავრობას ბოლო არა ჰქონდა. ჩვენც ვიცოდით, რომ არც დედა, არც მამა გულით არ გვიჯავრდებოდნენ და ხელებს ვაფაცურებდით, აცა რამ მოვიცხოთო სალოკავად. ყველაზე უფროსი ჩვენში თორმეტს წელს არ იყო გადაცილებული.

მს აქედ ბევრმა წყალმა ჩაიარა და ბევრი რამ კარგი წაგვართვა და თან წაიღო. დაგვეხოცა დედ-მამა, მომიკვდა ორი ძმა, გადამეცვალა ერთი დაცა. დავრჩით ამ ქვეყნიერობაზედ მარტო ორნი და-ძმანი. ესოთა ერთსაცა და მეორესაც თმაში ჭაღარა გვირევია და როცა ახალი წელიწადი მოდის, მინდა თუ არა, ცრემლიანის თვალით უკან მიმახედებს ხოლმე. ვხედავ ჩემს თავს ჩვენს პატარა სოფელში ჩემს პატარა ფუნჩულა და-ძმებ შორის. ვხედავ როგორ დაგვხარიან შვილებს დედა, მამა, როგორ შევხარით ბავშვურის სიხარულითა დედას, მამას. მესმის ტრედივით უგუნური ტიტინი ჩემის პატარა დისა, პატარა ძმისა, მომესმის ჭკუა-დამჯდარი, სიყვარულიანი ლაპარაკი დედიჩემისა, მამიჩემისა. დღეს ყველივე ეს მარტო ტკბილი სიზმარია. დღეს იქ, იმ პატარა სოფელში, საცა ამოდენა სახსოვარი აუგია ჩემს გულს, მარტო ხუთი სამარე არის და მ სამარეებში მარხია ყოველივე ის, რისთვისაც ეხლა გული მეწვის, გულ მედაგება. იქა ჰმარხია დედა, მამა, ორი ძმა და ერთი და და ამასთან ერთად ჩემი ყმაწვილობაცა, ესე იგი, იგი ბედნიერება, რომელიც წავიდა და თავის დღეში არ მომიბრუნდება.

წავიდა ის ბედნიერი დრო და აღარ მოვა. წავიდა და გული ჰკვნესის რაღაც სხვა ნაირ ტკივილისა, რაღაც სხვა ნაირ მწუხარებისაგან, რომელსაც ზოგჯერ ადამიანი სიხარულზე დაც არ გასცვლის [illegible] ტკბილია კვნესა ამ ტკივილისა, ტკბილია ცრემლი ამ მწუხარებისა. [illegible] ნიავ სავით აგრილებს გულს [illegible] წვასა [illegible] ცრემლი ჰნამავს [illegible] გულსა [illegible] [illegible] [illegible] და [illegible] სწორედ ამისთანა ტკივილია ეს ტკივილიცა.

ყველაზედ მეტად [illegible] თის ახალის წლის წინა ღამე. ჩვენ პატარებს, არ ვიცი, [illegible] ლოდინისაგან, თუ მეტის-მეტ [illegible]გან, ძილი აღარ მოგვეკიდა. არა-ერთხელ და ორჯელ გვიბძანა დედამ: წადით, შვილებო, დაიძინეთო, და ჩვენ კი თითით ყელს ვუწევდით და ისე ვეხვეწებოდით: დედას ჭირიმე, ნუ გაგვაგდებ, არ გვეძინებაო. დედა გოზინაყების და ალვახაშის სამზადისში გართული [illegible] [illegible], ბადიები და [illegible], ნიგოზით და თაფლითა. მამაჩვენი-კი ბოლთასა სცემდა ოთახში ჩიბუხით ხელში. ჩვენმა პატარა დამ, რო დაცუცუნებდა ჯამებსა და ტაბაკებ შორის, როგორღაც ფეხი წამოჰკრა ერთს უშველებელს ბადიას და შიგ ყოფილი თაფლი-კი პირ-ქვე წამოაქცია. დედას ძალიან ეწყინა და არიყო რომ გაჯავრებით უთხრა მამას: ერთი თავი-ამ მომაშორე, ღვთის გულისათვის, ეს ბაჯაჯღანები!.. გაასხი იქით ოთახში, ზღაპარი რამ უამბე, იქნება დაეძინოთ და მომასვენონ.

მამაჩემმა ძალიან კარგი ზღაპრები იცოდა და ჩვენც ძალიან გვიყვარდა ყურის-გდება ზღაპრისა. გვიამა, რომ დედამ დაავალა მამას ზღაპარი ეთქვა. მივცვივდით ჩვენც, ზოგი ხელზე ჩამოვეპოტნეთ, ზოგი ახალუხის კალთაზედ:

— შენი ჭირიმე, მამილო, ზღაპარი გვითხარი, — შევბღავლეთ აქედ-იქიდამ: დედა აქედამ გვერეკება და შენ ზღაპარი მაინც გვითხარ, არ გვეძინება.

— ბატონი ხართ. აბა წავიდეთ.

მამა გავიდა მეორე ოთახში [illegible] გავყევით. ოთახში ბუხარს ერთი ამბავი [illegible] ცეცხლისაგან. ბუხრის პირდაპირ ერთი გძელი ტახტი იდგა, ავიდა მამაჩვენი, ტახტზედ მოიკეცა. ჩვენც გარშემო შემოვეხვიეთ. ჩვენი პატარა და [illegible] წამოუწვა მამას [illegible] [illegible] დაიმჯდარა, თავისი პატ[illegible] თავი ხელებზედ დაიდვა და ისე [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ბა, თითქო მართლა ზღაპრის [illegible] მენა უნდოდა. ის-კი არა თუ, როგორც იმან, ისეც იმაზედ მომდევარს [illegible] [illegible] [illegible] ლმე [illegible] სიტყვის შემდეგ.

მამამ დაიწყო:

მე ადრევაც მიამბნია, რომ ჩვენს ქვეყანას ძალიან ემტერებოდნენ თათრები. მოსვენებას არ გვაძლევდნენ, ხან აქედამ, ხან იქიდამ მოგვესეოდნენ ხოლმე. ჩვენც, რაც შეგვეძლო, რაც ძალი და ღონე გვქონდა, ვებრძოდით, ვეომებოდით. ყველას უყვარს, შვი-

---

რასთან მდგომ საწოლში გულ-აღმა გადასვენებულია ერთი ჭაბუკი, სულ ოც-და-ორის, ოც-და-სამის წლის ყმაწვილი კაცი. სნეულს ლოყები აღის ფრად უღვივის, შუბლზედ ოფლი მარგალიტის ცვარად დასხმია და მშრალს, ჩაშავებულს ტუჩებს ხშირად აცმაცუნებს. ყმაწვილ-კაცს აბოდებს. სნეულის თავიან პტყლად აშვერილს ჯოხზედ თუნუქს ფიცარია გაკრული და [illegible] ფიცარზედ დიდრონის ლათინურის ასოებით სწერი: „Typhus abdominalis“.

აგერ მეხუთე კვირა სრულდება, მაგრამ ჰყავს ჩაკრული ლოგინს საბრალო სნეული და ვერა მოეხერხა-რა, ვერა ეწამლა-რა. ყმაწვილ კაცს პირველში ხახადი გასჩენოდა, ადამიანის მომხვრელს სენს-კი ადვილად აუძლო ამისმა ძალ-ღონით სავსე აგებულებამ, მაგრამ უარესმა სენმა ჩაითრია და აღარ მოუშვა. კვირა ნახევარია სახადს მორჩა, კვირა ნახევარია ამ სენისაგან განიკურნა, მაგრამ მეტის-მეტს სიცხეს-კი ვეღარ აართვა თავი. სნეულს [illegible] [illegible] ნაწილი არ უნა [illegible] [illegible] აბოდებს, ერთ[illegible] [illegible] [illegible] და ვერ გამო-

ფხიზლებულა, გონება ვერ მოუკრებია. ხანდახან თითქოს მოსულიერდება, თვალებს გაახელს ხოლმე, მაგრამ ვაი იმ გახელვას: უაზროდ მიატარ-მოატარებს, უსაგნოდ გაიცეცგამოაცეცებს, ვერავისა სცნობს, შემდეგ მიჰლულავს და კვლავ დაუდგრომელს ბოდვას ეძლევა. რა წამალი არ სცადეს, რა ღონე და საშუალება არ იხმარეს, მაგრამ ვერ იქნა, სნეული ვერ გამოაბრუნეს, სიცხეს ვერ გამოაცალეს ხელიდგან, ვერაფრით დასძლია ძლიერმა მეცნიერებამ გაქინიანებული და გამკლავებული მხურვალება ადამიანისა.

აგერ ეხლაც საწოლს გარშემო ქიმები სდგანან, მწუხარედ დასცქერიან და უნუგეშოდ იქნევენ თავს. იმათის სახის გამომეტყველება სიკეთეს არას უქადის სნეულს, რომელიც ამ ჟამად არაფერსა ჰხედავს, არაფერსა ჰგრძნობს და რომლის სიცხვით დაჩლუნგებული გონებაც არაფითარს ფიქრს ვერა აქვს მოცული. სნეული აცმაცუნებს ტუჩებს, ხშირად ისვამს ზედ მშრალსავე ენას, რილასიც თქმა უნდა, ბურანშია და რაღასაც ებრ[illegible] [illegible] [illegible] მაგრამ წარწყვეტ-ამოწ[illegible] კრიმინ[illegible] დამჭერის ჰარაქათს

აგრ კვლავ შეიბრძოლა ჭაბუკმა, მოუსტებული მკლავი კვლავ შეარხა, სახე გაელიმა და ტუჩებმა ოდნავ, [illegible]ელის ხმით, ისეთის ნელის ხმით, რომ ადამიანი უფრო იგრძნობდა, ვიდრე გაიგონებდა, ამოსთქვა: და... რ... და... რ... დ...“ და ვეღარ გაათავა, ახლა ჭირის ოფლმა დაასხა, ბურანმა ჩაიხვივ-ჩაითრია და დავიწყებას მისცა...

II

ადიკო ყურაშვილი ერთი ობოლი ახალგაზდა იყო, ქვეყანაზედ პატრონი და ყურის-მგდებელი არავინა ჰყავდა. დედ-მამა სიჭაბუკეშივე გამოეცალა ხელიდგან და დარჩა ტლუ, ბოგანო ბიჭი. თუმცა ცხოვრება არ უჭირდა და ორიოდე გროში და ფულას-ფულასიც დაუტოვეს მშობლებმა თავისს ერთად-ერთს შვილს, მაინც ადიკო „სულით ობლობასა“ ჰგრძნობდა, მეტად ნორჩს მოაკლდა მახლობელის ალერსი, მშობლების ტკბილი ზრუნვა - სიყვარული და ამ მიზეზით ყოველთვის გულ-ჩახვეული [illegible] [illegible] [illegible]ული და ბედის უმადუ[illegible] [illegible], რომ რაღაცა აკლდა, [illegible] რაღაცა მა ჩამორ-

ჩენოდა და ყმაწვილის კაცის ბაგეს ღიმილი არ ეკარებოდა. ადიკო კარგს სამსახურში იყო და, როგორც ყველა ობოლი, ჩქარა დავაჟკაცდა, ჩქარა გამოსცადა ცხოვრების ამაოება და ფუქსავატობა. იმის გონებას ჭაბუკური ოცნება არ ათრთოვანებდა, ის უფრო ცხოვრებაში გაბრძმედებულს მხცოვანს მოაგონებდა ადამიანს, ვიდრე ეხლა-ხან ჭაბუკში მოსულს. იმისი დამჯდარი, დალაგებული და ჩაფიქრებული საუბარი რომ გაგეგონათ, ასე გეგონებოდათ ეს ახლად წვერ-ულვაშ[illegible] [illegible] [illegible] საა-ქალსი არ ა[illegible] [illegible] [illegible] ლი კვლავ [illegible] [illegible] ბუნებას ამ [illegible] [illegible] ბად მოუვლენია, რომ [illegible] თავისის ნამ[illegible] [illegible]

წამოჩიტდ[illegible] თუ არა [illegible] ველთვის სხვის [illegible] და, სხვის კ[illegible] [illegible] ლი და ალე[illegible] [illegible] ვისვან გაუგო[illegible] მეგობარი, ე[illegible] ზიარე და მო[illegible] იყო, მელსაც არც [illegible] ეშვებოდა, ყ[illegible]

და თვალს იწყალებდა. თუმცა დიდად ნასწავლი არ იყო, მაგრამ ბუნებას თავისი უხვი კალთა არ დაემურებინა ამ ობლისათვის და დიდი გონება მიენიჭებინა. დილას სამსახურში ატარებდა, საღამოს წიგნებს უჯდა გვერდით და ასე და ამ გვარად წარმოებდა ამ უდროოდ მოხუცებულის ჭაბუკის სიცოცხლე, ვიდრე...

ახალ წელიწადს დღეს ადიკო თავ[illegible] უფროსთან იყო კარგა დაბინდებამდე და იქიდგან მოდიოდა შინისკენ. კაი მანძილი უნდა გამოევლო, [illegible]ადგან თითქმის ქალაქის [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ლებო, თავისი ქვეყანა და როცა უჭირს, ძნელია კაცმა უმტყუნოს და თავი არ გამოიმეტოს. ბევრიც იმეტებდა თავს და ბევრმაც სახელი დაიგდო, სახელი გაითქვა თავისის ვაჟკაცობითა და ქვეყნისათვის თავდადებით. აი ერთ ამისთანა ვაჟკაცის ამბავს გეტყვით და კარგად დაიხსომეთ.

II

ერთს დროს ჩვენა გვყოლია ქართლის მეფე გიორგი მეთერთმეტე. იმის დროს ყიზილბაშების ყეინად დაჯდა შაჰ-სულთან-ჰუსეინ. ამ ყეენმა გამოჰგზავნა დიდის ჯარით თავისი სარდალი, რომ საქართველო აიკლოს და თავისად დაიჭიროს. დაიძახეს ჩვენშიაც ჯარიანობა და თავი მოიყარეს ქართველებმა მტრის დასახვედრად. შეიყარნენ ორი ერთმანეთზედ სამტროდ გამართული ჯარი საომრად. ერთს მხარეს დაეწყვნენ ყიზილბაშნი, მეორე მხარეს ქართველები. გაიმართა ომი. რით გათავდა ეს ომი, ამის ამბავი გძელია. მე მარტო ერთს რასმე გიამბობთ, რაც ამ ომში მოხდა. როცა გაცხარდა ბრძოლა, მაშინ გამოჰქუსლა ერთმა ყიზილბაშმა ცხენი და გამოვარდა მოედანზედ რაზმიდამ. გაუქროლ-გამოუქროლა ჩვენებს წინ ცხენი, თითქო ჯირითშია და არა ომშიო. ეწყინა ქართველ ყმაწვილობას ასე თამამად და გაბედულად ნავარდობა ყიზილბაშისა:—დახე, როგორ გვბრიყობს?! კაცად აღარ გვაგდებს თუ, რა ამბავია, რომ ასე უშიშრად გაგვირბის და გამოგვირბისო, იძახდნენ.

ჰკრა ერთმა მოსხეპილმა ყმაწვილ კაცმა ცხენს ქუსლი და ზედ მიაგდო ყიზილბაშს. ყიზილბაშმა ჰკრა შიგ გულის ფიცარში შუბი და საბრალო ვაჟკაცი ჯერ ჩამოეკიდა ცხენს და მერე უსულოდ დაეცა დედამიწაზედ.

— აი ქუდიც არა მხურებია, აი დედის ძუძუც არ შემრგებია, თუ მაგის სისხლი შევარჩინოვო, დაიძახა ახლა სხვამ, და მიაგდო ცხენი ყიზილბაშს. ყიზილბაშმა ესეც ჩამოაგდო ცხენიდამ და უფრო გახალისებულმა გამარჯვებით გაათამაშ-გამოათამაშა ცხენი მოედანზედ. გავიდა მესამე, გავიდა მეოთხე, გავიდა მეხუთე და ყველას ცალკე იგივე დღე დააყენა თათარმა. ასეთი ყმაწვილი კაცები დაჰხოცა, რომ ერთს კაცი ვერ ინატრებდა. შეწუხდა ქართველობა: ეს სირცხვილი როგორა ვჭამოთო. შინ რა სახელითღა მივიდეთო. არ იცოდნენ, რა ექმნათ. ყველას შიში და ფიქრი მიეცა. ვეღარავინ ჰბედავდა გასვლას. ის ყიზილბაში კი ათამაშებდა მოედანზედ ცხენს, თითქო ყაბახობაზე გამოსულაო და ამოდენა ქართველობა აინუნშიაც არ მოსდისო.

—ნიკოლოზ სად არის, ნიკოლოზი! დაიძახეს ქართველებმა: ის თუ გვიშველის, თორემ ჰლამის ამ ურჯულო თათარმა დედაკაცის ლეჩაქი თავზე დაგვხუროს და ისე გაგვისტუმროს შინაო.

„ნიკოლოზ გოსტაშაბიშვილო, ნიკოლოზ!“ გაჰკიოდნენ აქედ-იქიდამ ჩვენებმა. გოსტაშაბიშვილი თურმე გაცხარებულ ომში იყო და ამ კივილზე ომიდამ გამოვიდა. ოხის კალთით გასისხლიანებულ ხმალსა სწმენდავდა, როცა მისცვივდნენ ჩვენები და თავისი სირცხვილი უამბეს. გოსტაშაბიშვილი, მართალია, ძალიან გათქმული და სახელოვანი ვაჟკაცი იყო, მაგრამ მაშინ სიბერე მორეული ჰქონდა და უწინდებურად აღარც მკლავი ერჩოდა, აღარც მუხლი.

— სად შემიძლიან მე ეხლა დაბერებულსა და დაჩაჩანაკებულს იმასთან ომის გასწორება, უთხრა ყმაწვილებს გოსტაშაბიშვილმა: ვერა ჰხედავთ, ახლად ულვაშ-აშლილი ვაჟკაცია, კაცი ლომსა ჰგავს.

— ხუთი ვაჟკაცი მოგვიკლა, იმათ სისხლს ნუ შეარჩენ. იმ ურჯულოსაგან სირცხვილს ნუ გვაჭმევ, შეევედრნენ ჩვენები.

გოსტაშაბიშვილმა ახსენა ღმერთი, აკრიბა სადავე ცხენს და ჰკრა ქუსლი. ცხენმა ერთი ორიოდე კამარა შეჰკრა, ისკუპა და თვალის დახამხამების უმალ ვაჟკაცი ვაჟკაცს წინ დაუდგა. ყიზილბაშმა წამოუღერა თავისი შუბი. გოსტაშაბიშვილმა ხელი აუკრა და აიცდინა. ეს ისე მარჯვედ მოუვიდა, რომ ქების კიჟინა დასცეს. მინამ ყიზილბაში მეორედ შეუტევდა შუბით, გოსტაშაბიშვილი ცხენ და ცხენ შეცა, წასწვდა, ერთი-ორი ლონივრად შეჰბღერტა და ცხენიდამ ძირს დასცა, ასე რომ დაცემულს ფეხზედ ადგომა გაუძნელდა. ჩამოხტა ცხენიდამ გოსტაშაბიშვილი, ააყენა ყიზილბაში ფეხზე და უთხრა:

— ნუ გეშინიან, მე თავს არ მოგჭრი. შენი თავი შენის ვაჟკაცობისათვის მიპატიებია. ცოდვაა შენი გაფუჭება. წადი და ღმერთმა გზა მშვიდობისა მოგცესო.

— მეც სიცოცხლეს თუ ვისგანმე ვიჩუქებდი, მარტო შენისთანა ვაჟკაცისაგანაო, უპასუხა ყიზილბაშმა, სალამი მისცა და წავიდა.

***

საახალწლო მეკვლე

ტფილისს

სკოლის ნაცვლად გემატება
ტრაქტირი და ყავახანა.
შენს წყაროდ გაგჩენია
„Листокъ“-ი და დაბახანა.

ქუთაისს

ფლიდსა და გაუტანელსა
მე ვერ გაქებ ვერაშია,
შენი ძალ-ღონე დალიე
„დანოსების“ წერაშია.

გორსა და ხონს

გორი და ხონი ჩიოდნენ:
ღამის გადავყვეთ ბრაზსაო,
ყველა, დიდი და პატარა,
გვემახის მატრაბაზსაო.

სიღნაღს

კამბეჩოვანთა დიდებავ,
შვენებავ ქიზიყისაო,
უსუფთაო, დაუგველო,
წყაროვ ყოვლის ჭირისაო;
სვავი ხარ, კაცის ყლაპია,
გიყვარს შენ ოფლი სხვისაო,
უზრდელო და უმეცარო,
თვალის მომთხრელო ძმისაო
ეგ შენი მცირე მიდამო
ბოღჩაა ჭორებისაო,
შენს მასალად გიცვნია
დასტები ვექსილისაო.
რად გინდა, ვისთვის ჰხარჯავ
მცირედს ჯან-ღონის „სუმასა“?
ი მეხი-კი დაგვყარე
მაგ შენს მომავალს „დუმასა“.

თავად-აზნაურობას

კეთილშობილთა წოდებავ,
ვით შეძლება არ გაქო,
სურვილები თუმც ბევრი გაქვს,
ჯიბე გახვრეტილი გაქო.

* *

ქრისტეს „მრწამსი“ თქვენ შესცვალეთ
გუშის «მრწამსეულდაო»,
ვაი იმას, ვინც ჩიგიწვევთ
თქვენ ტაბლაზედაო:
შეიყრებით, ჰმასლაათობთ
ღვინის სმაზედაო,
ტრაბახობთ, რომ ჯიბეებს დასცლით
მეტსა სხვაზედაო.

მიხაკოს

ბულბულებრ სტვენა არ მოგიხდის
მის დღეში «ბიჭო-გოგოას»
და ნურც შენ ჭკვიანს პოეტებს,
ნუ სტოვებ პედაგოგიას.

მ. ხა.

ნაცნობებს

ჩემის მეგობრის ლევანისაგან შემდეგი წერილი მივიღე: გემდური, საიდუმლოს დაფარვა არა გცოდნია. აბა ვინა გთხოვდა, რომ ჩემი წერილი საქვეყნოდ გამოამჟღავნე. ის ჩემს მტერსაც ნუ მისცეს, რაც მე დღე დამაყენეს, მეტადრე ქალებმა. აქაც გარეთ თავი ვერ გამომიყვია, თორემ მანდ რაღა ჩამომიყვანს.

ერთი სახვეწარი მაქვს შენთან: ჩემს კარგს ნაცნობებსაც ხომ ვერ დაივიწყებ. ზრდილობა მოითხოვს! და აი ჩემი სახვეწარიც ეს არის: არ დაიზარო, ეს ბარათები გადასცე დანიშნულებისამებრ. ერთს-კი გეხვეწები და გემუდარები: კიდევ ისეთი საქმე-კი არ მიყო, რომ გაზეთში ჩაწერო! რა ეიცი, თქვენ მწერლები უცნაური ხალხი ხართ! კაცი ვერ გენდობათ, ახლო მეგობარსაც არ დაინდობთ, ოღონდკი საკბილო რამ ჩაგივარდეთ ხელში. გეთაყვა, თავი არ მომჭრა კიდევ!..

მომიტევე, შენც, ჩემო მეგობარო, და მაპატიეთ თქვენც, მკითხველებო, რომ ვერ ვასრულებ ამ თხოვნას. რა ვქნა, მე ერთი ძველებური კაცი ვარ და ჰკირივით მეჯავრება „ვიზიტებად“ ხეტიალი, მეტადრე დღესასწაულებში. მიხვალთ ნაცნობ სახლში:

— მოგვილოცავს დღესასწაული, ღმერთმა მრავალს ამ დღეს დაგასწროთ!.. ჰმ! ჰმ... სხვა როგორ გიკითხოთ!... ჰმ! ჰმ!— ...ძლივს კაცი დაიძრება... ჰმ! ჰმ!.. მშვიდობით ბრძანდებოდეთ!..

— რას მიჩქარებით, ბრძანდებოდეთ!..

— ოჰ, იმდენი სახლი მაქვს კიდევ მოსავლელი, ბატონო, რომ არ ვიცი, ღმერთმანი, როგორ აუვიდე!..

არა, არა! ამას რომ წარმოვიდგენ, ისეთი შიში ამიტანს ხოლმე, რომ, მეგობრის სამდურავს-კი არა, თმა გაკრეჭილ ქალების რისხვასაც-კი ავიტან, ოღონდ ზემოდ მოყვანილს განსაცდელში-კი არ ჩავვარდე...

და აი, დიახ, გადავწყვიტე გაზეთის შემწეობით ავასრულო ჩემის მეგობრის სათხოვარი. ვითომ რაზე უნდა გამიწყრეს ჩემი მეგობარი ასეთ საქციელისათვის? აგერ, ბატონებო, ამერიკაში ცოლ-ქმრობის საქმეც-კი სულ გაზეთის შუამავლობით ხერხდება და ჩვენში რომ კარგს ნაცნობს ახალწელი მიულოცოთ გაზეთით, ვითომ დასაძრახისი აქ რა იქნება!?

ისიც დამავიწყდა მეთქი, რომ მილოცვა ლექსად არის დაწერილი,— ჩვენში ხომ უამისობა არ შეიძლება! ესეც ერთი ჩვენი ძველი ჩვეულებაა, და, სწორედ რომ მოგახსენოთ, ძალიან ცუდი ჩვეულებაც გახლავთ. მაგრამ რას იზამ, ნათქვამია: ნუ დაჰკარგავ ძველს გზასაო...

ჩემს მეგობარსაც ასე ჰსურს და ასე იწყებს:

თალიკოს

ქალი ხარ გასაოცარი,
პირი ტკბილი და ღიმილი;
ჰკითხეთ დავებს, რას დაძლევ
პეტრე ჭკვიან, თუ ნინია... *)

ილიას

(„ივერიის“ რედაქტორს)

სიბერე არ შეიმჩნიო,
საქმეში არ დაგვიბერდე;
ერთი შვილი მოგვაბარეთ,
შეგვინახე, გაგვიზარდე!

აკაკის

უკვე უკუნმა წავიდა,—
დაჰხედე ჩვენსა ცოდვასა!—

*) აგი იმიტომაც გაგიქცა ლევანი, კარგო, დანიშნის მეორე დღესვე.

დონ-იგ.

სათვის. წარმოუდგებოდა სავსე ოჯახი, მეხსიერება მშობლებს დაუყენებდა თვალ-წინ დაოცნებით დაძლეულ ადიკო, მერმისში სიკეთის არ-მომლოდინე, წარსულისკენ მიჰქროდა და წარსულში იშვებდა სულითა და გულით.

აშლილი და გამარჯვებული ოცნება რამდენიც ფრთას ისხავდა, ყმაწვილი კაცი უფრო და უფრო ჰმორჩილდებოდა და თანდათან სიარულს უმატებდა. აგერ, ერთი ქუჩაც და ადიკო მიადგება იმ ოჯახს, სადაც სავანე აქვს... ამ დროს ბნელაში რაღაცა დაეცა. ჯერ გონებაზედ არ მოსულიყო, რომ შეშინებულის მცირე კივილთან ნაზი და წკრიალა ხმა მოესმა:

— ახ, უკაცრავად! თუ ღმერთი გწამთ, მიმასწავლეთ, დიდ ქუჩისკენ რომელს გზაზედ უნდა წავიდე? თან არავინ გამოვიყოლე, მარტო წამოველ და ეხლა აგერ ნახევარ საათია გზა ველარ გამიგნია. ეს სიტყვები სეთის აკანკალებით იყო ნათქვამი, რომ მთქმელს უფრო მარტოობის შიში ეტყობოდა, ვიდრე გზის გაუკვნებლობის წუხილი.

— ჰი, ასე მიბრძანდით! გაუშვირა ქვემოთკენ თითი გაოცებულმა ადიკომ, მაგრამ შემდეგ გონებაზედ მოვიდა და დაუმატა: ნურაფრისა გეშინიანთ, მე თითონ გაგაცილებთ.

ყმაწვილი კაცი მისდევდა მხარ და მხარ ხმა-გაკმენდილი და თითონაც არ იცოდა, ვინ იყო ის უცნობი, რომელიც ასე უეცრად გამოეხმაურა და გზიდგან უკან დააბრუნა. კარგა იარეს ასე ერთად გაჩუმებულებმა, ადიკო ხმის გაცემას ვერა ჰბედავდა და არც ყმაწვილი ქალი იღებდა ხმას, ყმაწვილი ქალი, რადგან ადიკომ ფარანთან თვალი მოჰკრა იმის ნორჩს და ლამაზს პირი სახეს. მიუახლოვდნენ დიდს ქუჩას, ქალი ერთს დიდს ლაყავის კარებთან გაჩერდა და ყმაწვილ კაცს მიუბრუნდა:

— მომიტევეთ შეწუხებისათვის. დიდად გმადლობთ. სახლამდე მოვედი და ახლა-კი აღარა მიჭირს-რა.

— რასა ბრძანებთ, რა შეწუხებაა...

რაღაც უნდა ეთქვა კიდევ ადიკოს, მაგრამ ამ დროს კარები გააღეს, ქალმა ხელი გაუწოდა და შეცქრიალდა ეზოში.

კარგა ხანს იდგა გახევებული ყმაწვილი კაცი ისე უბოდიშოდ ცხვირწინ გამოხურულ კარებთან, შემდეგ ქუჩას აავლ-ჩამოაველო თვალი და დინჯის, წყნარის ნაბიჯით გაუდგა ისევ თავისს გზას. ადიკო კვლავ ფიქრებმა მოიცვა, უცაბედის შემთხვევით გართული გონება ხელ-ახლად აუფორიაქდა, ხელ ახლად აუჩქროლდა. ვინ იყო? გაუთხოვარი თუ გათხოვილი? არა, გაუთხოვარი უნდა ყოფილიყო, რადგან მეტად ნორჩი იყო, მეტად ახალგაზდა... რა მშვენიერი თვალწარბი ჰქონდა, რა კოპწიად მიარხევდა ნარნარს ტანს სიარულის დროს... ძალიან ლამაზი იყო, ძალიან... რატომ არა ვუთხარი-რა, რა ეშმაკმა შემიკრა კრიჭა... რა მხეცი ვარ, იმოდენა გზა მოვდევდი და კრინტი ვერ დავძარი... ეჰ, ან რა უნდა მეთქვა?.. ვინ იცის, შევხვდებით-ღა როდისმე კიდევ ერთმანეთს?..

ადიკომ ხელი ჩაიქნია, თითქოს ფიქრისაგან უნდა განიშოროს ისე ნათლად წარმომდგარი სურათი ყმაწვილის ქალისაო, მაგრამ ამაოდ. ყმაწვილი კაცი უკვე მოვიდა სახლში, ტანთ გაიხადა და საბანი წაიხურა კიდეც, მაგრამ ლანდი-კი მაინც არ ეშვებოდა, მაინც თავს არ ანებებდა. თვალ-დახუჭულმა რამდენჯერმე გაიმეორა ფიქრში იმ ღამის ამბავი, გაითვალისწინა ყოველივე წვრილი, როგორც შეხვდა უცნობი, როგორც მოაცილა, რაც უთხრა ბოლოს, რაც უნდა ეთქვა, მაგრამ ველარა სთქვა, ფიქრით ახლა სამსახურს დაუბრუნდა, უფროსთან ნალაპარაკევის გახსენება მოინდომა, მაგრამ ტყუილად, დახუჭულ თვალწინ ისევ ის უცნო უდგა და ნაზის ხმით მადლობას უხდიდა: „მომიტევეთ შეწუხებისათვის. დიდად გმადლობთ...“

ნისლ-ბუნდმა მოიცვა ყველაფერი. ატიკო სადღაც უვალს გზაზედ მიდის. საშინელი სიბნელეა. აგერ მთასთან რაღაცამ გამოაშუქა და მცირე ხანს შემდეგ ყმაწვილ კაცს თავს წამოადგა მშვენიერი და მთვარესავით გაბადრული ქალი. ამ ანგელოზმა ხელი დაუჭირა ატიკოს და ძალის-ძალათი სადღაც გაიყოლა. იარეს, კარგა ხანს იარეს და ერთს წალკოტს მიადგნენ. სცდილობს გამოეხსნას როგორმე ხელიდგან და გამოშორდეს, მაგრამ ქალი... [illegible] ... მეტად ეძალება ყმაწვილი კაცი, მაგრამ ხელი ვერა და ვერ გაუშვებინებია. ამ ბრძოლაში არიან, საცაა დასძლევს ქალი და წალკოტში შეიყვანს, ერთი ნაბიჯის გადაძლევაც... ამ დროს უეცრად ადიკოს ფეხ-ქვეშ მიწა გაიღო და უძირო უფსკრულიდგან ... ვი ამოჰყო კბილებ-დაღრენილმა ... თვალებ-ჩასისხლიანებულმა უშველებელმა გველეშაპმა. ჰაერში დაკიდებული ადიკო ხელში შერჩა იმ ციურ ასულს, საცაა მკლავი დეაღალება ქალს, გაუშვებს ატიკოს და პირდაპირ გველეშაპს უნდა ჩაუვარდეს დაღრენილს პირში. საშინელი მდგომარეობაა. აგერ გველეშაპმა თავი წამოიღო ზემოდ... კიდევ ერთი წუთი, საცა მოაწევს და კბილებს ჩაავლებს... პირის ოფლს ასხამს... ქალს მკლავი ეღალება და ექანცება... მოახლოვდა... გულაცახცახებულმა ქალმა შეჰკივლა და...

ადიკომ შიშით თვალები გამოჰკვიტა. გაზაფხულის მხურვალე მზეს ოთახი ერთიან გაეკაშკაშებინა. სახლის პატრონს საქათმეს კარები გაეღო და საკვერცხე დედლებს ერთი ლაყლაყი და კაკანი გაჰქონდათ. ყმაწვილი კაცი გონებაზედ მოვიდა და საწოლიდგან წამოხტა. გუშინდელი უცნობი ქალი ძილშიაც ჩაჰყოლოდა...

(დასასრული იქნება)

აკაკიც აღარ იცინის
და ხელი მიჰყო „ზოდვასა“!..

ანტონ ფურცელაძეს

მარტო ვარ, მარტო ვიმღერი,
არავინა მყავს მობანე;
დავით სოსლანი დამწყვის,
ეს არის ჩემი მოზარე.

ნარ-დოსს

სპარსულნი შეგყვარებია
და სპარსეთის პოეტები;
რუსთაველს ჰგმობ, უარსა ჰყოფ,
მიედები, მოედები.
რა გწადიან, ნეტა გვითხრა,
რას აწუდები ლობე-ყორეს?
სახელს მაგით ვერ მოიხვეჭ,
ვერც გააგნებ გზასა სწორეს!

ვ. გუნიას

„(საქართველოს კალენდრის“ შემდგენელს)

ორი წელი მარტო ეზიდე
მძიმე ტვირთი და უღელი,
მესამეს-კი ვეღარ შეეძელ,
ტვირთი იყო მეტად ძნელი!
შეგეხვეწე, მოვიშველე
ყიფშიძე და ა. ფრონელი,
მაიაშვილმაც შორიდამ
მშურად მოგვაწოდა ხელი.
ყველა ერთად შევეჭიდეთ,
ძალა სულ ზედ შევალიეთ:
მაინც კიდევ ვერა გავხდით,
„კორრექტურაც“ ვერ დავძლიეთ.

ანდრია ღულაძეს

სულ მუდამ ქროლა არვარგა,
მიწას აშრობს სველსა,
ჭწკავტლოვ ჭყივილ-კივილი
[...]ავს მოაბეზრებს ყველასა.

ა. ბერიძეს

[...]ლიაშვილის ხორის ლოტბარს)

[...]ორც ვერ იზამს ცხვარი მგლობასა,
[...]-ბზობას, ერი—მღვდლობასა,
[...]იმე ლოტბარობასა,
[...]დ დაგიფიცავთ ჩემსა ძმობასა!

ვ. სულხანიშვილს

(„მეურნეს“ რედაქტორს)

„ბამბის მოყვანას“ გვასწავლი,
„ხეხილის გამრავლებასა“,
ვისა სცალიან მაგისთვის,
ნეტავ, შენს გახარებასა!
პური და ღვინო არ მოგვდის,
შიმშილი გვხოცავს ყველასა.

ჟურნალ „ჯეჯილს“

ბუნებას ფერი უცვლია
მაღლა მთას, დაბლა ბარშია:
ჯეჯილი ამოსულა[?]
ამ დამდეგ იანვარშია *).

ჟურნალ „თეატრს“

უბედურს დროს დავიბადე,
ჰყვინავდა და ქარი ჰქროდა,
და თუ ცოტა რამ მებადა,
ისიც სულ ამ ქარს მიჰქონდა.

დონ იაგოს

ნეტავ, რას ჩასციებიხარ,
რას კმტვრევი ქალებსა?
ნუ გადიკიდებ: ძმობამა,
დაგიყენებენ თვალებსა!

შენი ლევონი
ნამდვილთან სწორეა:
დონ იაგო

*) ჟურნალი „ჯეჯილი“ გამოვიდა პირ[...] იანვარს.

◆◆

ექსპრომტები

„Кавказъ“-ს

გლდეზედ რომ წყალი გადმოდის,
გადმაჰყურის სანსალასაო;
რად მიმეც, ჩემო დედაო,
ცუდს ქმარსა, ჩაჩანასაო.

„Нов. Обоз.“-ს

შენ ნაოწიწებ ბორანი
სავლელად არი ვიშითა;
აგეგ გათეთრდეს ყორანი,
ხეხე და ხეხე ქვიშითა.

„Тиф. Листокъ“-ს

ლისტოკის რედაქციაში
მერცხის ხე ამოსულაო,
წვერში დასხმია მძალველი,
საჭმელად შამოსულაო,
იმის უგემებ ჭკაბუკი
უდროოდ გადასულაო.

„ჯეჯილს“

როგორადაც დაბადებით,
ისეც გაზრდით გაგვახარე;
იცოცხლე ათას წლობითა,
ჩვენც თუნდ მიწა დაგვაყარე!

«თეატრს»

მომილოცნია, თუ გაქვის
განახლებისა დღეობა,
გაფრთხილდი, არ შაგეპაროს
„სპეციალ-პარალელობა“.

გარეჯელ მკითხავს

ცოცხალ-ცოცხალი ტყუილი
გირჩევნია სულსა, გულსა!
ყველა ნანობს ისტორიას
შენგან დამწვარ-დადაგულსა.

**

ნათქვამი ზ. ჭიჭინაძისა

ბუზურა ბევრი ბზუისო,
ფუტკართან ყველა ტყუისო!

ქალის ნათქვამი ექსპრომტები

ვანუას

ახალთექის გმირი ვიყავ,
დევ-გმირს ვემმე, გავახარე
ჩემისთანა ლიტერატორს
მეც-კი მეხი დავაყარე.

**

ნარ-დოსსა და სანდალასა

ესე ვეტყვით სალამსაო:
აი მეხი-კი დავაყარე
თქვენს საწერელ-კალამსაო!

ყავახანელს

შენ „თეატრში“ ვეღარ გხედავთ
ნისლისა და ბურისაგან,
მიხარიან: სჩანს გამძღარხარ
სხვისგან მოწვდილ პურისაგან.

◆◆

კინტოს ახალწელიწადი

მიდის რალა დრო, ქვეყანა ტრიალებს. ეს დროც ერთი ხეა და წელიწადი გაზაფხულის ფურცელსავით სცვივა. ამბობენ, თუ ჰა, არიქათ, ვიქეიფოთო. რის ვიქეიფოთ, წელიწადის სიარული უზურში ჩვენი კუზია, ორმოცი, ან სამოცი წელიწადი გაიელის, ეს კუზი გადიდდება და გეთ, უნდა წაეიდეთ იქ, სადაც ცხონებული ხერუა დალაქი ჩავაწვინეთ თეთრებში ჩაცმული, ასე გონია ხატის მლოცველია და ან ეშპეტუაშეილი მიჰყავეთ სახრჩობელაზეო. რა მაზალო კაცი იყო მერე ცხონებული. სველი ჩარექა რომ არ დაგენახვებინა, წვერს არ მოგპარსავდა,—ნუ გეწყინება, შენის სულის ჭირიმე, სამართებელი არა. სჭრისო. იმაზედ ერთს ლაპარაკს ამბობენ. როცა ცხონებული სასაფლაოზედ წაეიღეთ ზურნით და კუბოს ოსტატებმა არმში ჩაუშვეს, ზედ ღვინო გადავასხით რალა. მაშინ ოსტატისთვის ეთქვა: „იოვანე, მე ხომ აქა ვრჩები და ერთი ხელადა ღვინო დამიდგი გვერდზედ, მეც ცოდვა ვარო. არა, თქვენა ლოთობთ, მე მშრალს ცხონებას მიგზავნითო, რა ოხრობაში მინდაო“.

საწყალი, ახალ წელიწადს ვეღარ იქეიფა, სირაჯხანაში ღვინოს ბარაქა დაედება. ახალ-წლის წინა ღამეს დალაქხანაში ჩავიდოდი, თავს დამიჰერდა და მეტყოდა ხოლმე: „ეგ მაგოდენა ბალანი შენის ჰარამზადობისაგან ამოდის, უტვინობის ჯეჯილიაო... ამ დროს ახალი წელიწადი-კი არ უნდა ერქვას, ლოთობის ჰიაკოლა უნდა დაერქვათ, ხვალ ყველას თავში გაბრწყინდება ნუნუა და უზურნოდ ართურმას გვატლინკებსო“. მართლაც-და იმ საიქიოს განათლებულის თქმისა არ იყოს, ამოდენა ბიჭი ვარ და ჯერ არ მახსოვს რალა, რომ მე და ახალი წელიწადი მთვრალები არ შევყრილვიდით ერთმანეთს. უზურში დამეკვება რალა. მერე რა წყეული დაკვებება იცის! ამ ხუთის წლის წინად ბაყალხანაში ვარ და ორაგულსა ვყიდი. ერთი სიფათ-მძალე ბებერი მომადგა, გასინჯა ორაგული, გადააბრუნა, გადმოაბრუნა, კიდევ გადააბრუნ გადმოაბრუნა, მევაჰრა, იმდენი მევაჰრა, რომ ჰა, სული ყანყრატოში ამომეჩარა. ერთი დაუტუტუნე, ერთი დავულრიალე, რომ შიშით ცხრაჯერ გამოისახა პირჯვარი. ის იყო და ის. მთელი წელიწადი ჩემს დუქანს სულ ნავსი, ანგალი მუშტარი მოადგებოდა ხოლმე. დაკვებება არ არის, მაშ რა ჯაჰრუ-ჯანდაბაა!

ჩემი ლოთობაც დაკვებებაა, აი. მერე რა ბეჰაია ლოთობა ვიცი. ღვინოს რომ დაელევ, მაშინვე ესმეს დაზელა და დაბეგვა მომინდება და ის ღამე ვირის აბანოს დერეფანში უნდა გავატარო, პოლიციაში რალა. პოლიცია ვირის აბანოს დერეფანია, აქ უნდა გაიარო, რომ მერე იქ მიხვიდე. აბა შარშან-წინ რა იყო. ახალწელიწადს დღეს გათენებას ანთებულ წმინდა სანთლებზე ჩავსხედით დიდუბეში ცხონებულ აზრაგუნესთან და ლოთიანად გადავკარით, კაცის თავზე ცხრა-ცხრა ბოთლი, უზურში სარისტაც ისე გვქონდა დაჭერილი. დალამდა, მოვდივარ, ასეთი ვარ, რომ ყარამანს გზას არ აეუქცევ, ხიზანბარელი შემხვდეს, ხელს საყელოში ჩავავლებ. ერთის სიტყვით, რუმბსა ვგევარ და ლაჯებს რომ ვდგამ, მთელი ქვეყანა ზანზარებს. ისეთი მექავება ხელები, ისეთი მინდა ერთი ძარღვებში გავიშალო, რომ ციმბირში წავალ, ოლონდ კი მაცემინა ვინმე.

ყაბახის ბაღში რომ მოვედი, მივიხედ მოვიხედე, ოჩოე ჩკა, ძაღლი არა ჰყეფს. ენახოთ, ხეს ვილაც მიჰყუდებია, პირი გაუღია და თავი მაღლა აუშვერია, ასე გონია ჩამომხრჩვალაო. შევხედოთ, პროხორა დესეტნიკია, დასძინებია. კიბოსავით გაწითლებულა და სწორედ არყის ბოლლოწოსა ჰგავს. ვთქვი, მოდი ამას ერთი ჩავაფარებ, რომ ქუდის დავთრები სულ ერთიან დაუბნიო-მეთქი. ბოლოს ხელი ვკარი: ეე, ბოლოლოწ პროხორის, გდე მი ქვეიომ-მეთქი. აჩორტ ტეზე ზნაიტო. როგორ თუ ჩორტ, ამას ერთი მივაყოლე, გაეხურდ დაეუშინე და ერთი ლოთიანად გაენტე. დამიჭირეს, იმ ღამეს ვირის აბანოში გავათენე. დილაზედ პროხორას ორის არყის გროშები ვაჩუქე და წამოვედი. მადლობა გადამიხადა, შენმა ცემამ სულ ერთიან გამომაფხიზლა, ძალიან ვიყავ არყით მთვრალიო.

უზურში ჩემი ბრალი კი არ არის. რაც უნდა თავი მაგრად დაიჭირო და შენს ქერქში გინდოდეს ყოფნა, გამოგიტყვრება პროხორასთანა ბემურაზი და ძალუთი გაცემინებს თავს. შარშან კიდევ სატიოზედ ვილოთეთ და შინისკენ მოვდივარ, აშპაშხანაში უნდა ჩავიდე. ვერაზედ ვილაც პოლიციამ დამაყენა. ზაჩემ პიანო? ეა, გიჟია მუდრეგი, მე რომ პიან, იმას რა საქმე აქვს. ისიც წელიწადი—თორმეტი თვეე ზეზეურად არყით გალეშილები არიან და მე რომ ერთხელ ვიქეიფო, ცოდვაა. სწორედ მაშინ ძველი სასწორი მქონდა, ის გავყიდე და ახალი ჩოხა მაცვია. ხელს არ ილებს, გდე ტი პიანიცა ხადილი! გათენებაა. ვიფიქრე, ამას ეხლა ეთი ანდერძი ავუგო, იტყვიან ავი კაციაო. უთხარ, ძმაო, რა მოგცე ხელი აილო, პეტუაშვილთან ვიყავ, სტიოზედ, და ნუ გეშინიან, პატენტი აღებული აქვს-მეთქი. აბა, ხელს არ ილებს, რუსის შერია რალა! ახრიზმანში აქაც ტყეპა გამოდის. მეც კაცი ვარ, ჯავრი მომივიდა. წამოუსვი, გვერდები ჰარისასავით დაუზილე და ბოლოკი თავი ისე დავუნაყე, რომ ორი კვირა სულ „ბოლქე მოის“ იძახდა და ექვსი თვე თავზედ ქალალაი გადაკრული დადიოდა.

რა ჰქნას კაცმა, ილოთებ, პოლიციაში უნდა გაათენო, აბა ყველა ჰარამზადას ანგარიშს როგორ გაუწევ და გვერდს როგორ აუქცევ... არ ილოთებ-და, ქრისტიანი კაცისთვის არც ეს იქნება. კარგი, ვთქვათ, ღვინო არ დელიო, მერე ესეც რომ დამეკვებოს!.. არა, ძმავ, ეს როგორღაც ჭკუაში არ მომდის...

[...]

◆◆

დეპეშა

30 დეკემბერი

პეტერბურგი. დღეს დიდის ამბით დაასაფლავეს ბოტკინი. დასაფლავებას დაესწრნენ დიდნი მთავარნი

ბერლინი. დღეს დაასაფლავეს გერმანიის ქვრივი იმპერატრიცა ავგუსტა.

მადრიდი. მეფე ბევრად უკეთარის.

პეტერბურგის ბირჟა, 29 დეკემბ.

	[illegible] მან. კ.	[illegible] მან. კ.	[illegible] მან. კ.
თ-მანათიანი ოქრო .	— „	„	30
ტამ[...]ნის კუპონები . .	— „	„	$14\frac{3}{4}$
მანათიანი ვერცხლის ფული	1 09	— „	— „
5% პირველი შინაგანის სესხის მოგებით ბილეთი	— „	— „	$250\frac{1}{2}$
—მეორისა	— „	228	— „
გირავნობის ფურცელნი ტფილისის ბანკისა .	98 „	— „	— „
ქუთაისის ბანკისა . . .	98 „	— „	— „
ტფილისის საურთიერთო ნდობის საზოგადოებისა	$84\frac{3}{4}$	— „	— „

გამოსადეგი ცნობანი

ნიხრი

1 დეკემბრიდამ 1 იანვრამდე

თეთრი პური რუსული 1 გირ.			5	კაპ.
პური 1-ის ხარისხისა.			$3\frac{1}{2}$	
„ 2	„		3	„
თონის წითელი პური 1-ის ხარ.			5	„
„ „ 2	„		4	„
„ „ 3	„		$3\frac{1}{2}$	
ძვარის მამის პურის ლავაში 1-ლის ხარისხისა. . . .			5	„
მე-2 ხარისხისა			4	„
მე-3 —			„	„
ძროხის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.			8	„
„ 2	„		7	„
სუკი			14	„
ცხვრის ხორცი 1-ლის ხარისხისა.			7	„
ღორის ხორცი			„	„
„ 2	„	„	„	„

განცხადებანი

„წერა-კითხვის საზოგადოების“

წიგნის მაღაზიამ

მიიღო გასასყიდად ახალი წიგნები:

	მან.	კაპ.
საყმაწვილო ამბები თ. ახათიანისა, ფასი . . .	„	10
სახალხო კალენდარი 1890 წ., ვალერიან გუნიას შედგენილი და გამოცემული	„	10
საერთო კედლის კალენდარი 1890 წ., ექ. ხელაძის გამოცემა . . .	„	25

„ქართულის ხორის ამხანაგობა“

ბ-ნ იოს. ივ. რატილის

ლოტბარობით

ამ ორის კვირის განმავლობაში გაჰმართავს

ქართულს კონცერტებს

შემდეგს ქალაქებსა და დაბებში: გორში, ქუთაისში, ბათუმში, ფოთში და კულაშში.

პირველი კონცერტი გაიმართება გორში სამშაბათს, 26-ს დეკემბერს.

(8—6)

მრავლისა და სხვა-და-სხვა გვარის

სათამაშოების გამოფენა

იქნება

საცენტრალო კალანტერეის მაღაზიაში,

რომელიც იმყოფება ერევნის მოედანზედ, ზუბალოვის სახლი, სავერისა და სემინარიის პირდაპირ.

იქვე

მრავლად და იაფად ისყიდება

ყოველ გვარი საკალანტერეიო და საჯახო ნივთი, თეთრეული, ხელსახოცი, ყერხე, ფუფეიკა, პიანგის ამხანაგი, ლამპა, ჭურჭლეული, ალბომი და მრავალი სხვ[...]

(10—10)

Дозв. цен. 31-го Декабря, 1889 г. სტამბა ყ. გ. [...]ესხისა. (Типографія Е. Г. Месх., пом. Т. Д. З. Банка на Фрейлинской ул.). რედაქტორ-გამომცემელი ილია ჭავჭავაძე.